

Svar till Premfors:

Forskningen kommer i kläm!

Universitetens utbyggnad och ökade resurser har gällt grundutbildningen. I de ämnen jag känner till har forskningen fått försämrade villkor under det senaste decenniet. Det är därför glädjande att höra att åtminstone statsvetarna har det välbeställt även på forskarsidan. Tyvärr är det typiska att en utarmning skett för forskarna vad gäller sekreterarkapacitet och övriga institutionsresurser.

Det ligger något felaktigt i uppdelningen av universitetsinstitutionerna på undervisning, skött av lektorer och adjunkter, och forskning bedriven av professorerna och några löst anknutna forskare—lärare. Lektorernas övervägande pedagogiska verksamhet tillsammans med deras numerära dominans över forskarna leder till att universiteten mer och mer glider

forskarna och forskningen ur händerna. Det vore bättre att göra alla tjänster till professorer med forskningsskyldighet och låta vetenskapliga meriter väga lika tungt för alla tjänster, om universiteten skall bevaras som forskningsinstitutioner.

Märk väl att jag inte talat om lönerna. Den drastiska reallönesänkning som akademiker i statsförvaltningen fått via lönepolitiken under de senaste 15 åren har mitt fulla stöd. Men tyvärr har reallönesänkningen gällt bara statsförvaltningen, vilket medfört att forskningsinstitutioner utanför universiteten, där löner och andra anställningsvillkor följt med den allmänna standardstegringen i samhället, utövat och utövar en stark dragningskraft. Det gäller alltså inte enbart lönen, vilken ofta är 50 procent högre, ibland

dubbelt så hög, för forskare utanför universiteten jämfört med de traditionella forskarpositionerna vid universiteten. Skillnaden i villkor gäller minst lika mycket den resurstillgång som gör att forskaren kan forska i stället för att skriva maskin, försöka få fatt på folk per telefon, beställa biljetter för tjänsteresor, sitta i planeringssammanträden om intagning, handledning och undervisning, leta i bibliotek efter tidskriftsartiklar, göra Xeroxkopior m m. Här tror jag dessvärre inte att skillnaden går mellan statsförvaltning och privat näringsliv, utan inom statsförvaltningen mellan universiteten och andra delar. Den yngste utredare i verken är bättre rustad administrativt än en universitetsprofessor, vars komparativa fördel sannerligen inte brukar ligga i administrativ förmåga.

Slår man upp några årgångar av *tex Scandinavian Journal of Economics* finner man att de svenskar som bidragit har varit yngre personer i forskarutbildningen. De professorer som publicerats är lätt

räknade och jag är böjd att tro att det inte är förmågan som försvunnit med utnämningen utan tiden och möjligheterna.

Det är min fasta övertygelse efter ett års erfarenhet från en professur att en svensk professor med ambition att sköta sitt jobb inte har möjlighet att göra en ordentlig forskningsinsats. Forskningen blir den restpost som får krympas för att klara undervisnings-, handlednings- och administrationsbördan. Före den förträffliga forskarutbildningsreformen var det nog snarare undervisningen som blev lidande. Reformen organiserade upp forskarutbildningen och gav studenterna stöd för kravet på välskötta kurser och handledning. Forskningen har fått maka åt sig för att med givna resurser klara de nya kraven.

Några forskare flyr fältet då och då. Det är dessa som syns i de vetenskapliga tidskrifterna med uppsatser — som skrivits i USA.

Villy Bergström